

Львівський національний університет імені Івана Франка
(повне найменування вищого навчального закладу)
Філологічний факультет
Кафедра слов'янської філології імені професора Іларіона Свенціцького

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філологічного
факультету
проф. Пилипчук С.М.

“30” червня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні питання сучасної слов'янської фразеології

	(назва навчальної дисципліни)
галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальність	<u>035 Філологія</u> (шифр і назва спеціальності)
спеціалізація	<u>035.035 слов'янські мови та літератури (переклад включно),</u> <u>перша – сербська</u> <u>035.036 слов'янські мови та літератури (переклад включно),</u> <u>перша – словацька</u> <u>035.039 слов'янські мови та літератури (переклад включно),</u> <u>перша – словенська</u> <u>035.038 слов'янські мови та літератури (переклад включно),</u> <u>перша – чеська,</u> (назва спеціалізації)
факультет	<u>філологічний</u> (назва інституту, факультету, відділення)

Львів – 2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни “Актуальні питання сучасної слов’янської фразеології” для студентів за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізацією 035.035 слов’янські мови та літератури (переклад включно), перша – сербська, 035.036 слов’янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька, 035.039 слов’янські мови та літератури (переклад включно), перша – словенська, 035.038 слов’янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська, “30” червня 2020 року, 9 с.

Розробник: **Хороз Наталя Степанівна**, доцент кафедри слов’янської філології імені професора Іларіона Свенціцького, кандидат філологічних наук, доцент.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри слов’янської філології імені професора Іларіона Свенціцького

Протокол від “30” червня 2020 року № 12

Завідувач кафедри слов’янської філології імені професора Іларіона Свенціцького

(підпис) _____ (проф. Татаренко А.Л.)
(прізвище та ініціали)

“30” червня 2020

Затверджено Вченою радою філологічного факультету
Протокол від “30” червня 2020 року № 10

“30” червня 2020

Голова

(підпис) _____ (проф. Пилипчук С.М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки _____ (шифр і назва)		
Модуль – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 035 Філологія Спеціалізація 035.035 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – сербська, 035.036 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька, 035.039 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словенська, 035.038 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		3-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 3,6 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	32 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 35%/65%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни ознайомити студентів із сьогоденними мовними явищами, пов'язаними з динамічними процесами розвитку сучасної слов'янської фразеології, результатами дії цих процесів, що регулюються основними тенденціями її розвитку, дати пояснення причин зростання динаміки тих чи інших процесів на сучасному етапі. Особливу увагу приділено вивченню активних процесів у фразеологічному фонді сучасної фразеології, що спричиняють тенденції до трансформації фразеологізмів у мовленні, детермінологізації стійких словосполучень, неологізації фразеологізмів, мовної картини світу, концептів та адекватного перекладу тощо. У процесі вивчення актуалізуються теоретичні питання про вплив екстралінгвальних факторів на розвиток сучасної слов'янської фразеології.

Завдання: формування теоретичних знань з дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні тенденції, які визначають розвиток слов'янської фразеології на сучасному етапі;

- стан дослідження слов'янської фразеології, погляди на обсяг та предмет фразеології, поняття фразеологічної норми та фразеологічної помилки,
- функціональні аспекти слов'янської фразеології, поняття узуального та okazіонального вживання фразеологізмів, стан дослідження фразеологічних трансформацій; семантичні, парадигматичні та прагматичні особливості фразеології;
- особливості відображення фразеологізмів у фразеологічних словниках;
- знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності;

вміти:

- застосувати отримані знання при окресленні актуальних проблем слов'янської фразеології;

- дати загальну характеристику сучасних тенденцій розвитку фразеології слов'янських мов;
- використати знання при теоретичному осмисленні та практичному опрацюванні власних наукових розвідок;
- застосовувати знання з фразеології у лінгводидактичній практиці, зокрема глотодидактиці;
- ідентифікувати у текстах фразеологічні трансформації та визначати їхні функції;
- ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;
- організовувати процес свого навчання й самоосвіти;
- розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальний стан розвою сучасної фразеології

Тема 1. Розвиток фразеології у сучасній слов'янській лінгвістиці. Стан вивчення слов'янської фразеології. Основні напрямки фразеологічних досліджень. Компаративні дослідження слов'янської фразеології. Аспекти вивчення.

Тема 2. Проблема обсягу фразеології у сучасних слов'янських мовознавчих працях. Поняття фразеологізму та його іманентні ознаки у працях слов'янських лінгвістів.

Тема 3. Фразеологічне значення. Семантична характеристика фразеологізмів. Внутрішня форма фразеологізму. Фразеологізм як фрагмент національної мовної картини світу.

Тема 4. Слов'янська пареміологія. Крилаті вислови. Афоризми

Тема 5. Етимологія фразеологізмів. Джерела слов'янської фразеології. Діалектна та регіональна фразеологія. Еквівалентна, безеквівалентна національна фразеологія. Фразеологічна неологія. Сленгова, жаргонна фразеологія

Тема 6. Фразеологізми у словниках. Фразеографія. Пареміографія.

Змістовий модуль 2. Дослідження функціонального аспекту фразеології

Тема 7. Фразеологічна норма та випадки і причини її порушення. Функціональний аспект фразеології. Використання фразеологізмів у художньому та публіцистичному жанрах. Фразеологія інших функціональних стилів.

Тема 8. Стилїстичне використання фразеологізмів. Оказіоналізми. Фразеологічні трансформації. Типи та функції фразеологічних трансформацій.

Тема 9. Когнітивні аспекти вивчення фразеології: проблема фразеологічного концепту та фразеологічного фрейму.

Тема 10. Фразеологія у лінгводидактиці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Загальний стан розвою сучасної фразеології						
Тема 1. Розвиток фразеології у сучасній слов'янській лінгвістиці. Стан вивчення слов'янської фразеології. Основні напрямки фразеологічних досліджень. Компаративні дослідження слов'янської фразеології. Аспекти вивчення	6	2				4
Тема 2. Проблема обсягу фразеології у сучасних слов'янських мовознавчих працях. Поняття фразеологізму та його іманентні ознаки у працях слов'янських лінгвістів.	8	4				4
Тема 3. Фразеологічне значення. Семантична характеристика фразеологізмів. Внутрішня форма фразеологізму. Фразеологізм як фрагмент національної мовної картини світу.	6	2				4
Тема 4. Слов'янська пареміологія. Крилаті вислови. Афоризми.	6	2				4
Тема 5. Етимологія фразеологізмів. Джерела слов'янської фразеології. Діалектна та регіональна фразеологія. Фразеологічна неологія.	10	4				6
Тема 6. Фразеологізми у словниках. Фразеографія. Пареміографія.	12	4				8
Разом за змістовим модулем 1	60	14				30

Змістовий модуль 2. Дослідження функціонального аспекту фразеології						
Тема 1. Фразеологічна норма та випадки і причини її порушення. Функціональний аспект фразеології. Використання фразеологізмів у художньому та публіцистичному жанрах. Фразеологія інших функціональних стилів.	12	4				8
Тема 2. Стилiстичне використання фразеологізмів. Оказіоналізми. Фразеологічні трансформації. Типи та функції фразеологічних трансформацій.	12	4				8
Тема 3. Когнітивні аспекти вивчення вивчення фразеології: проблема фразеологічного концепту та фразеологічного фрейму.	12	4				8
Тема 4. Фразеологія у лінгводидактиці.	6	2				4
Разом за змістовим модулем 2	30	18				28
Усього годин	90	32				58

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розвиток фразеології у сучасній слов'янській лінгвістиці. Стан вивчення слов'янської фразеології. Основні напрямки фразеологічних досліджень. Компаративні дослідження слов'янської фразеології. Аспекти вивчення	4
2	Проблема обсягу фразеології у сучасних слов'янських мовознавчих працях. Поняття фразеологізму та його іманентні ознаки у працях слов'янських лінгвістів.	4
3	Фразеологічне значення. Семантична характеристика фразеологізмів. Внутрішня форма фразеологізму. Фразеологізм як фрагмент національної мовної картини світу.	4
4	Слов'янська пареміологія. Крилаті вислови. Афоризми.	4
5	Етимологія фразеологізмів. Джерела слов'янської фразеології. Діалектна та регіональна фразеологія. Фразеологічна неологія.	6
6	Фразеологізми у словниках. Фразеографія. Пареміографія.	8
7	Фразеологічна норма та випадки і причини її порушення. Функціональний аспект фразеології. Використання фразеологізмів у художньому та публіцистичному жанрах. Фразеологія інших функціональних стилів.	8
8	Стилiстичне використання фразеологізмів. Оказіоналізми. Фразеологічні трансформації. Типи та функції фразеологічних трансформацій.	8
9	Когнітивні аспекти вивчення фразеології: проблема фразеологічного концепту та фразеологічного фрейму.	8
10	Фразеологія у лінгводидактиці.	4
	Разом	58

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ознайомлення з додатковою літературою	18
2	Робота з фразеологічними словниками	10
3	Робота з художніми творами і публіцистичними текстами, які містять фразеологізми	10
4	Робота з ілюстративним, теоретичним матеріалом тощо з метою складання заліку, написання підсумкової роботи	20
	Разом	58

10. Методи навчання

Словесні методи (лекції у формі пояснень, розповідей та бесід);
Наочні методи (ілюстрація та демонстрування матеріалу, який вивчається)

11. Методи контролю

Контрольна робота, домашні завдання, усне опитування.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумкова робота	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. комп'ютерні презентації, ілюстративні матеріали.

14. Рекомендована література

Базова

1. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків: Вища школа, 1987. – 135 с.

2. Алефиренко Н.Ф., Семененко Н.Н. Фразеология и паремиология: Учеб. пособие / Н.Ф. Алефиренко, Н.Н. Семененко. — М.: Флинта: Наука, 2009. — 344 с.
3. Баран Я.А., Зимомря М.І. та ін. Фразеологія: знакові величини. Навч. посіб. — Вінниця: Нова книга, 2008. — 256 с.
4. Білоноженко В.М., Гнатюк І.С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. — К.: Наукова думка, 1989. — 153 с.
5. Бодик О.П., Рудакова Т.М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 416 с.
6. Ватева В. Фразеологізмите в текстове от пресата (2007-2009 г.) // http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fresearch.bfu.bg%3A8080%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F84%2F1%2FBFU_2011_T_XXV_Vateva.pdf&ei=LQMQUfu7AZP04QSRoYC4CA&usg=AFQjCNHsAJ8Q7SKELcTNdcx8ipyc4h61CA&sig2=xdwyB6tEZUNYGST-NeNoGA&bvm=bv.41867550.d.d2k
7. Вѣтов В. Лексикология на българския език. — Велико Търново: Абагар, 1998. — 424 с.
8. Мокиенко В.М. Славянская фразеология: Учеб. пособ. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Высшая шк., 1989. — 286 с.
9. Тепляков І.М. До проблеми розмежування системної і функціональної фразеології // Проблеми слов'язнавства. — 1990. — № 41. — С. 54-61.
10. Ужченко В.Д. Українська фразеологія: Навч. посіб. / В.Д. Ужченко, Л.Г. Авксентьєв. — Харків: Основа, 1990. — 168 с. — Бібліогр.: с. 160-166.
11. Хороз Н.С. Оказіональні утворення як засіб індивідуального вираження в публіцистиці (на матеріалі сучасних хорватських періодичних видань) // Лінгвістичні студії: Зб. наук. пр. — Донецьк, 2004. — Вип. 12. — С. 234-239.

Допоміжна

12. Алефиренко Н.Ф. Фразеология в свете современных лингвистических парадигм: Монография. — М.: ООО Изд-во «Элпис», 2008. — 271 с.
13. Доценко Т. Сучасний стан дослідження крилатих висловів болгарської, української та російської мов // Проблеми слов'язнавства. — Львів, 2007. — Вип. 56. — С. 271-277.
14. Івченко А. Українська народна фразеологія: ареали, етимологія. — Харків: Око, 1996. — 160 с.
15. Крайчинська Г. Розвиток фразеологічної науки в Польщі // Проблеми слов'язнавства. — 2005. — Вип. 55. — С. 164-180.
16. Крайчинська Г. Фразеологія у польських пареміологічних та лексикографічних джерелах // Проблеми слов'язнавства. — 2002. — Вип. 52. — С. 168-178.
17. Мокиенко В.М. Загадки русской фразеологии. — 2-е изд., перераб. — СПб.: Авалон, 2005. — 256 с.
18. Назаренко О.В. Українська фразеологія як вираження національного менталітету. — Автореф. дис. ... канд. філол. наук / Дніпропетр. Нац. ун-т. — Дніпропетр., 2001. — 18 с.
19. Петровић Б. Неки типови трансформација фразеолошких израза у језику новина // Зб. за филологију и лингвистику. — Нови Сад, 1982. — № XXV/2. — С. 103-111.
20. Радченко Е.В. Русская фразеология и культура речи: Учеб. пособие. — Челябинск: Изд. ЮУрГУ, 2004. — 28 с.
21. Сербіна Т. Деякі особливості змісту і структури народно-літературних афоризмів // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apsf/2007_15/articles/article12.pdf

22. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. - М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 288 с.
23. Унук З.І. Словацька й українська фразеологія з компонентами-назвами метрологічних і грошових одиниць. – Автореф. дис. ... канд. філол. наук / Ін-тут мов-ва ім.. О.О.Потебні. – К., 2000. – 19 с.
24. Хороз Н.С. Трансформована фразеологія в хорватських газетних текстах // Філологічні студії. – Луцьк, 2005. – № 1-2. – С. 153-161.
25. Kolenić Lj. Riječ o riječima. Iz hrvatske leksikografije i frazeologije 17. i 18. stoljeća. – Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 1998. – 196 s. – Bibliogr.: s. 191-195.
26. Lewicki A.M. Aparat pojęciowy frazeologii // Z badań nad literaturą i językiem. – Warszawa: Wyd-wo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP, 1974. – S. 135-151.
27. Menac A. Posuđeni elementi u ruskoj i hrvatskoj frazeologiji // Zb. radova posvećen VII. Kongresu jugoslavenskih slavista. – Zagreb: HFD, 1972. – S. 77-82.
28. Muhvić-Dinamovski V. Neki problemi prezentacije frazeologizama u frazeološkim i općim rječnicima // Filologija. – 1992-1993. – № 20-21. – S. 323-329.
29. Turk M. Naznake o podrijetlu frazema // Fluminensia. – 1994. – № 1-2. – S. 37-47.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотеки:

- Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка (вул. М.Драгоманова, 5, 17);
- кафедральна бібліотека;
- міські бібліотеки м.Львова: бібліотека АН імені В.Стефаніка (вул.В.Стефаніка, 2);
- Львівська обласна бібліотека (пр. Т.Шевченка, 13).

3. Джерела Інтернет.